№ 127 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6 **1890** ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6 № 127

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1891** ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամայով։ Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի.

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բաղարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշևի տանը).

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով. բառին վճարվում է 2 կոպէկ.

«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմիայն՝ լրագիրների յայտարարութիւնները, մահացուցակները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում։ Մահացուցակի տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 րուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 րուբլի։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտարարում է ընդհանուր գիտութեանը, որ ներկայ 1890 Թւի նոյեմբերի 11-ին, կիրակի օր, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում, առաւօտեան 9 ժամին՝ կայանալու են երկրորդ կարգի ձայնաւորների ընտրութիւնները, առաջիկայ 1891—1894 քառամեակի համար։ 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական մամուլի նիւթական դրութիւնը.— ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գործել էլ կայ, գործել էլ. Նամակ խմբագրին. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աշխատանքների յաջողութիւն Անգլիայում. Արտաքին լուրեր.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ԲՈՐՍԱ.— ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Համքարական միութիւններ.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպական լրագրները, սկսած գաւառական փոքրիկ թերթերից և վերջացրած մայրաքաղաքների մեծ լրագիրներով, ունեն անհամեմատ աւելի շատ բաժանորդներ, քան թէ մեր լրագիրները, քանի որ Եւրոպայում ընթերցանութիւնը նոյնչափ կենսական առօրեայ պահանջ է, որքան հաց ուտելը, այնպէս որ գաւառական մի թերթի համար սովորական բան է ունենալ 3 կամ 4 հազար բաժանորդ (մի Թիւ, որը մեր լրագրականները երազումն էլ երբէք չեն տեսել), իսկ մայրաքաղաքների մի քանի լրագիրների բաժանորդների Թիւը հասնում է նոյն իսկ կէս միլիոնի.

Բայց բաժանորդներից զատ, եւրոպական բոլոր լրագիրները կամ ակցիոներական ընկերութեանց են պատկանում, կամ լրագրի ուղղութեան կուսակցութիւնը հիմնական ֆոնդ (մայր գումար են) կազմում լրագրի պաշտպանութեան համար. վերջապէս երբ լրագիր օրգան է դրամական կուսակցութեան, դիտաւ բանուորական կուսակցութեան, որը մեջ չունի ոչ ակցիոներական ընկերութիւն հիմնելու, ոչ էլ լրագրի համար ֆոնդ կազմելու,—այն ժամանակ լրագրի կուսակցութիւնը տարուց տարի մի յայտնի դրամական օժանդակութիւն են տալիս լրագրին։

Յայտնի է որ Եւրոպայում քաղաքական, հասարակական կամ տնտեսական զանազան կուսակցութիւններ կան, և լրագրութիւնն էլ իր օրգաններով՝ արտայայտութիւն է դառնում այս կամ այն կուսակցութեան ուղղութեան։ Լրագիրներից մինը, դիցուք, պահպանողական է, միւսը՝ ազատամիտ կամ առաջադէմ, երրորդը՝ արմատական, չորրորդը՝ կղերական, հինգերորդը՝ յետադէմ և այլն.... Մինը պաշտպանում է հարուստ բուրժուազիայի շահերը, միւսը միջին բազմաթիւ դասակարգի շահերը, երրորդը՝ բանուորական դասակարգի շահերը, և այլն և այլն։

Պարզ է որ նայելով թէ ինչ կուսակցութեան է պատկանում թերթը, նա այն կուսակցութեան շահերն էլ պաշտպանում է,—լինէին նրանք քաղաքական, հասարակական, տնտեսական, կամ զուտ բարոյական շահեր....

Ուրեմն շատ բնական է, որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւնը ամեն ջանք է գործ դնում նիւթապէս էլ պահպանել այն օրգանը, որի ուղղութեանը համակրում է և որը, իր կողմից, իր պարտաւորութիւնն է համարում երբէք չը շեղվել իր ուղղութիւնից և պաշտպանել կուսակցութեան շահերը։ Ինչ տեսակ է լինում լրագրին տուած այդ նիւթական օգնութիւնը, արդեօք ակցիոներական ընկերութեան, հիմնական կամ օժանդակիչ ֆոնդի, ժամանակաւոր գումարի, կամ մշտական մայր-գումարի ձևով, կամ վերջապէս տարուց տարի տրվող դրամական նպաստների ձևով,—այդ մի և նոյն է։ Իրողութիւնն այն է միայն, որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն իր կարողութեան չափ իր ուղղութեան օրգաններ է պահպանում այս կամ այն ձևով տուած նիւթական օժանդակութեամբ։ Ուրեմն այդտեղ գիտակցական մի գործ է կատարվում. իւրաքանչիւր կուսակցութիւն իր միջոցներով պահպանում է այն թերթը, որը արտայայտիչ է իր ուղղութեան։

Եւ քանի որ այդ տեսակ յարաբերութիւնը կուսակցութեան ներկայացուցիչների դէպի լրագրի ուղղութիւնը՝ գիտակցական է, երբէք էլ չէ կարող պատահել Եւրոպայում, որ մի յայտնի կուսակցութիւն, մարդկանց մի յայտնի խումբ, որը դիցուք վեց ամիս առաջ ժողով էր կայացրել և մտադրութիւն ունէր դրամական օժանդակիչ ֆոնդ կազմել, օրինակ, մի առաջադէմ լրագրի գոյութեանը նպաստելու համար,—նոյն կուսակցութիւնը, կամ նոյն մարդկանցից բաղկացած խումբը, վեց ամսից յետոյ, նոյն տեղում հաւաքվէր՝ հակառակ, դիցուք կղերական կամ յետադէմ ուղղութեան լրագրի գոյութեանը նիւթապէս օժանդակելու համար։ Այդ տեսակ բաներ Եւրոպայում, ի հարկէ, չեն պատահում։

Մենք ընդունում ենք, որ երբ մի խումբ մարդիկ վճռում են նիւթապէս օգնել մի յայտնի ուղղութեան, օրինակ առաջադէմ ուղղութեան լրագրին, անմիջապէս հաւաքվէր մարդկանց մի այլ խումբ, որը իր կողմից վճռէր օժանդակել՝ պահպանողական, կղերական, կամ նոյն իսկ յետադէմ լրագրի գոյութեանը։ Բայց որ նոյն անձինք, վեց ամսվայ միջոցում, լրագրական մի բանակից միւս բանակն անցնելով, վեց ամիս առաջ ոգևորութեամբ պաշտպանէին լրագրական մի յայտնի, որոշ ուղղութիւն, իսկ վեց ամսից յետոյ նոյն ոգևորութեամբ սկսէին պաշտպանել և նիւթապէս օժանդակել լրագրական կատարելապէս հակառակ ուղղութեանը,—այդ տեսակ բան մենք չենք հասկանում և այդ տեսակ բաներ չեն էլ պատահում Եւրոպայում։ Մի խումբ մարդիկ, որոնք ակցիոներական ընկերութիւն են կազմել, դիցուք, անգլիական ազատամիտների օրգան „Daily News“ լրագիրը պահպանելու համար, նոյն մարդիկ վեց ամսից յետոյ իրանց միջից չեն կազմի մի նոր ակցիոներական ընկերութիւն, պահպանողական „Times“ լրագրին նիւթապէս օժանդակելու համար։ Կամ ի՞նչ կասէիք եթէ ֆրանսիական առաջադէմ „Temps“ լրագրի համար ակցիոներական ընկերութիւն կազմողները՝ վեց ամսից յետոյ վերկենային ու ասէին. „եկէք հիմա և „Temps“ լրագրին հակառակ „Univers“ կղերական լրագրի համար էլ մեր մէջ ակցիոներական ընկերութիւն կազմենք“։

Այո՛, ամեն մի լրագիր թող ունենայ իր ուղղութիւնը, ամեն մի լրագիր թող ունենայ և իր կուսակցութիւնը, որը եթէ կամենում է, թող նիւթապէս էլ օժանդակէ իր օրգան համարվող թերթին, բայց մի քանի ամսվայ ընթացքում մի որոշ բանակից հակառակ բանակն անցնելը, այսօր նիւթապէս սրան, վաղը նրան, այսօր մի յայտնի ուղղութեան լրագրին, վաղը իր ուղղութեամբ առաջինին հակառակ, առաջինի անհաշտ թշնամուն օգնել,—դա կը նշանակէ միայն մի բան՝ այն է կատարելապէս մոլորեցնել, նոյն իսկ կատարելապէս անբարոյականացնել հասարակաց կարծիքը։

Գ. Ա.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՄՔԱՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի համեմատական նկատողութիւն մեր համքարների և եւրոպացոց միջնադարեան ցեխական միութիւնների մասին։ *)

V

Համքարական միութեանը պատկանելու համար հարկաւոր են որոշեալ պայմաններ. առանց այդ պայմանների չէ կարելի ստանալ ընդունելութեան կամ մուտքի իրաւունք։ Ամենից առաջ հարկաւոր են գիտութիւն և հմտութիւն ընտրած արհեստի մէջ։ Մեծ նշանակութիւն ունեն ընդունելութեան իրաւունքի համար նմանապէս արհեստաւորի բարոյական յատկութիւնները. ոչ մի ընկերութիւն՝ մանաւանդ նահապետական հասարակութիւնների կեանքում, չի ընդունի իր անդամների շարքը անառակ և բարոյապէս փչացած մարդ։ Այս ընդհանուր սկզբունքը ընդունված և տարածված էր միջնադարեան բոլոր ցեխական միութիւնների մէջ. նոյն սկզբունքը առանց բացառութեան պաշտպանում են մեր բոլոր համքարական միութիւնները։ Եւրոպացոց արհեստաւորների կեանքում մենք նկատում ենք մի սովորութիւն, որ բոլորովին խորթ է մեր համքարներին. ինչպէս Գերմանիայում 1) այնպէս և Ֆրանսիայում 2) աշակերտին ընդունելու ժամանակ մեծ ուշադրութիւն էին դարձնում նրա ծնողների ամուսնութեան վրա։ Ապօրինի զաւակներին, որոնց մեզանում ռամկօրէն «բիճ» են անուանում, ոչ մէկ վարպետ չէր ընդունում իր մօտ աշակերտ։ Գերմանիայում այս կանոնը այնքան խիստ էր, որ քննում էին աշակերտի ծագումը մինչև չորրորդ սերունդը։ Պատճառը այն է, որ «բարի» անունը և «անբիծ» ծագումը միշտ մեծ նշանակութիւն է ունեցել բոլոր նահապետական ազգերի մօտ։ Մեզանում էլ մինչև այսօր «հալալ կաթնակեր», «լաւ օջախի որդի» բառերը ցոյց են տալիս մարդուս մաքուր և անարատ ծագումը և նրա նախնեաց յատկութիւնները։ Բարի անունը, անբիծ ծագումը հին գերմանական ցեխական 1) միութեան աչքում մեծ նշանակութիւն ունէին։

Արհեստաւորը կարող էր ունենալ գիտութիւն, բարի անուն, անբիծ ծագումն և միւս պահանջելի բարոյական յատկութիւնները. բայց ինչպէս ընդունված էր Գերմանիայում 2) XIV դարում, կրկին չէր ընդունվում ցեխական միութեան մէջ, եթէ նա չունէր միջոց դուքան բաց անելու համար։ Էտիէն-Բուալօի ժողովածուի մէջ միշտ կարելի է կարդալ, թէ ամեն արհեստաւոր կարող է առանձին արհեստանոց կամ դուքան բաց անել, եթէ նա «ունի միջոց»։ Այս կողմից մեր համքարութիւնները ունէին մի գեղեցիկ սովորութիւն. օրինակ Ախալցխայում, եթէ քարգահը աղքատ էր, նրա վարպետը կամ ուստէն ձեռնադրութեան ժամանակ տալիս էր նրան հարկաւոր «դազգահ»—գործիքներ։ Եւ քիչ չէին պատահում այնպիսի դիպուածներ, երբ չքաւոր քարգահին կամ արդէն հասունացած և աղքատացած վարպետին իւրեն համքարական միութիւնը իր գանձից տալիս էր դրամական միջոց արհեստ սկսելու նպատակով։ Ահա այն գլխաւոր ու հիմնական պայմանները, որոնք տալիս էին մուտքի ու ընդունելութեան իրաւունք։

Մենք ասեցինք, թէ արհեստաւորների միութեան մէջ մտնելու համար հարկաւոր է հմտութիւն արհեստի մէջ և գիտութիւն։ Սրա համար հարկաւոր է սովորել արհեստը մի որ և է վարպետի մօտ,—որոշ ժամանակ աշակերտութիւն և յետոյ քարգահութիւն կամ խալֆայութիւն անել։

Քննենք աշակերտութեանը և քարգահութեանը իրանց նուիրած անձանց իրաւունքները ու պարտաւորութիւնները. կամ աւելի լաւ ասած նրանց իրաւաբանական դիրքը վարպետի և ամբողջ համքարական միութեան վերաբերութեամբ։

ա) Աշակերտութիւն։ Մեր համքարների կեանքում երբեմն պատահել են այնպիսի դիպուածքներ, երբ վարպետի մօտ մտել են արհեստ սովորելու նպատակով բոլորովին հասունացած երիտասարդներ. այսպիսի օրինակները բացառութիւն են կազմում։

a) Աշակերտի հասակը։ Ընդհանրապէս աշակերտ մտնում են մանկութեան հասակը անցնելուց յետոյ—այն է 8 կամ 9 տարեկան հասա-

*) «Մշակ» № 95, 96, 97, 98.

1) C. Neuburg, Zunftgerichtbarkeit und Zunftverfassung, (1880) p. 26—28 p. Maurer. B. II, § 285, p. 447: Otto Gierke, B. I, § 38, p. 365.

2) Le livre des metiers, Titre XVII (II). Alfred Franklin, Les corporations ouvrièrs de Paris du XII-e au XVIII-e siècle, (édition 1884), Passementiers-Boutonniers, p. 2. E. Toubeau De Maisonneuve, Les anciennes corporations ouvrières á Bourges (édition 1881) p. VI (introduction): G. Fagniez.

1) Юрій Ахвердовъ. Тифлисскіе Амкары, стр. 21.

2) E. Toubeau De Maisonneuve, Les anciennes Corporations ouvrières á Bourges, (édition 1881), p. VI (introduction). Le livre des Métiers d'Etienne Boileau, publiè par De Lespinasse et Bonnardat, p. CII (introduction). G. Fagniez, Etudes sur L'industrie et la classe industrielle á Paris au XIII-e et au XIV-e siecle (édition 1877) p. 58—59. Levasseur. T. I, p. 225—226

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԵԼ ԷԼ, ԿԱՑ ԳՈՐԾԵԼ ԷԼ

Հետեւելով մեր ընթացիկ կեանքին, դիտելով այն մարդկանց կեանքը, որոնք հանդէս են գալիս իբրեւ հասարակութեան համար գործողներ, եւ վերջապէս ուսումնասիրելով այդ գործողների հասարակական գործունէութիւնը, մարդ ակամայ յիշում է այն խօսքերը, որ դրեցինք մեր յօդուածի ճակատին, թէ «գործել էլ կայ, գործել էլ»։

Ամեն մի հասարակական գործող, լինի նա մի գրող, մի խմբագիր, մի որոշ գաղափարի ծառայող մարդ, թէ մի հասարակական որ եւ է պաշտօնեայ,—առք դնելով մի որ եւ է ասպարիզի վրա, եւ ուզենալով ծառայել մի այնպիսի գործին, որը լոկ ե ս ա կ ա ն բնաւորութիւն չունի, անկասկած, դրդված է լինում երկու պատճառներից, կարճ ասելով՝ ամեն մի գործող, կարող է ունենալ երկու դրդիչ պատճառներ։

Արդ, որոնք են այդ երկու դրդիչ պատճառները։ Դրանք այն ներքին, եթէ այսպէս կարելի է ասել, հոգեկան շարժառիթներն են, որոնք մղում են մարդուն դէպի մի որ եւ է ընդհանուր գործ, դէպի մի այնպիսի ձեռնարկութիւն, որը խօսելով առօրեայ լեզուով, հասարակական բնաւորութիւն ունի։

Այդ երկու դրդիչ պատճառները, կամ այլ խօսքերով՝ հոգեկան շարժառիթները, միմեանցից նոյնքան տարբերվում են եւ միմեանցից նոյնքան հեռու են, որքան երկինքը երկրից։ Այդ դրդիչ պատճառներից մէկն ա զ ն ի ւ, մաքուր, ի դ է ա լ ա կ ա ն է, իսկ միւսը ե ս ա կ ա ն, տգեղ եւ հակակրելի։

Պարզենք մեր խօսքերը։

Դիցուք մի երիտասարդ մարդ, իր ուսումն աւարտելուց յետոյ, կեանքի մէջ մտնելով՝ վճռում է նուիրվել որ եւ է հասարակական գործին, որ եւ է գաղափարին։ Նա չէ կամենում բաւականանալ միմիայն իր համար մտածելով, միմիայն իր անձի ապագայ երջանկութեան համար աշխատելով, այլ ուզում է իր ոյժերը գործ դնել եւ ուրիշների օգտին։ Դա այն է, որ մենք անուանում ենք հասարակական գործունէութիւն, այս բառի ամենամաքուր եւ ամենալայն նշանակութեամբ, ասում ենք ամենամաքուր եւ ա մ ե ն ա լ ա յ ն նշանակութեամբ, որովհետեւ հայերի մէջ, օրինակի համար, երեսփոխան դառնալ եւ փողեր ուտելը, խմբագիր դառնալը եւ հացի համար ամեն բան ոտի տակ տալն էլ հասարակական գործունէութիւն է համարվում։

Հասարակական գործունէութեան նուիրվողը ոտ դնելով ասպարիզի վրա, անկասկած դրդված պէտք լինի այն երկու հոգեկան շարժառիթներից մէկով, որոնց վրա մենք վերեւ մատնանիշ արեցինք։ Ուրիշ կերպ լինել չէ կարող։ Նա կամ պէտք է ոգեւորված լինի մի որ եւ է գաղափարի ծառայելու, իր սիրած, պաշտած իդէալներին ձգտելու, տարիներով փայփայված համոզմունքներին ծառայելու ձգտումով, եւ կամ պէտք է իր սրտում ունենայ մի ուրիշ, դիմակաւորված, հակակրելի զգացմունք, այն է փ ա ռ ա ս ի ր ո ւ թ ե ա ն զգացմունքը, որը նոյնպէս մարդուն կարող է մղել դէպի հասարակական նոյն իսկ ծանր գործունէութիւնը։

Առաջին տեսակի գործողները, այսինքն նրանք, որոնք ձեռնարկելով որ եւ է հասարակական գործունէութեան, դրդված են լինում իրանց խորին համոզմունքներից եւ այս կամ այն բարձր իդէալին ծառայելու ցանկութիւնից, որոնք նետվում են հասարակական գործերի հոսանքի մէջ, առանց մտածելու թէ դրանից իրանց անձի համար ինչ շահ կամ վնաս կարող է լինել,—այդ տեսակ մարդիկ իդէալիստներ, համոզված, անձնուէր մարդիկ են, որոնք ամբողջ գլխով բարձր են կանգնած իրանց շրջապատողներից։

Երկրորդ տեսակի գործողները, այսինքն նրանք, որոնք որ եւ է հասարակական գործունէութեան ձեռնարկելիս միշտ ղեկավարվում են փառասիրական ձգտումներով, եւ որ եւ է գործ կատարելուց առաջ միշտ մտածում են այն մասին, թէ այդ գործն ինչ փառք եւ պատիւ կարող է բերել իրանց համար,—բարձր իդէալից զուրկ, խորին համոզմունքներ չունեցող այն գործողներն են, որոնք աւելի իրանց փառասիրութեամբ են կուրացած, քան թէ բուն գործին ծառայելու զգացմունքով։

Թէ առաջին տեսակի իդէալիստ, անձնուէր գործողները, եւ թէ երկրորդ տեսակի՝ փառամոլ գործողները համարվում են գ ո ր ծ ո ղ ն ե ր։ Ցէտ հասարակութիւնը թէ սրան, թէ նրան գործող է համարում։ Միամիտները երկուսի առաջ էլ նոյն կերպ են խունկ ծխում։

Բայց գործել էլ կայ գործել էլ։ Մինչդեռ առաջին տեսակի մարդիկ իրանց անձնուրութեամբ եւ իրանց գործերով կարող են ոգեւորել մի ամբողջ սերունդ, մինչդեռ այդպիսի իդէալիստ, անձնուէր համարված մարդիկ իրանց անկումով անգամ կարող են ոգեւորել եւ սիրտ տալ, ընդհակառակն, դիմակաւորված, իրանց փառասիրական գլխումների ետեւից ընկած գործողները, ինչքան էլ նրանք աշխատեն թող փչել միամիտների աչքին, ինչքան էլ նրանք աշխատեն իրանց ուժեղ եւ գործին նուիրված ցոյց տալ, այնու ամենայնիւ նրանք միշտ ա ն բ ա ր ո յ ա կ ա ն ա ց ն ո ղ տպաւորութիւն են թողնում։ Այդ տեսակ դիմակաւորված եւ փառասիրութեամբ կուրացած գործողները միշտ գայթակղութիւնների առիթ են տալիս եւ հասարակութիւնը սկսում է չը հաւատալ ոչ մի գաղափարի, եւ ոչ մի գործին, տեսնելով, թէ ինչպէս այն մարդիկ, որոնք գաղափարի եւ գործի անունից են խօսում, իսկապէս ոչ թէ գործի եւ գաղափարի մարդիկ են, այլ փառամոլներ, որոնք գործում են միայն այն պատճառով, որ իրանց անձին փառք բերեն, որ անուն վաստակեն, որ իրանց վրա մատով ցոյց տան....

Առաջին տեսակի գաղափարին եւ գործին նուիրված մարդիկ, որոնք գործի համար իրանց անձը մոռանում են, պաշտելի եւ օրինակելի մարդիկ են։

Երկրորդ տեսակի՝ փառամոլ եւ միմիայն անուն վաստակելու ետեւից ընկածները՝ միանգամայն հակակրելի են. այդպիսիներին պէտք է հալածել։

Գործել էլ կայ, գործել էլ։ Այդ միայն բթացած, քնած, ոչինչ բանի վրա քննական աչքով չը նայող հասարակութիւնն է, որ տարբերութիւն չէ կարողանում դնել մաքուր, իդէալիստ, համոզված գործողի եւ փառամոլների մէջ։

Հասարակութեան համար, գործի համար հարկաւոր են անձնուէր, համոզմունք ունեցող, որոշ պրինցիպներ դաւանող, մաքուր մ ա ր դ ի կ, եւ ոչ թէ դիմակաւորված, համոզմունքից եւ իդէալից զուրկ արարածներ, որոնք որ եւ է բան անելիս ամենից առաջ իրանց փ ա ռ ք ն ու ա ն ո ւ ն ը աչքի առաջ ունեն։

Այդ տեսակ դիմակաւորվածների շրջանից երբեք չեն կարող դուրս գալ իդէալիստ, անձնուէր մարդիկ։

Իսկ տգէտ հասարակութեանը ազնիւ եւ անձնուէր մարդիկ են հարկաւոր։

Խ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Կազան, հոկտեմբերի 10-ին

Մենք վերջացրինք մեր համեմատական նկատողութիւնները Կովկասի համքարութիւնների եւ միջնադարեան ցեխերի մասին։ Ընթերցողը կարող է եզրակացնել, որ նրանք համանման միութիւններ են։ Այժմ մնում է ժողովել առատ նիւթ այս հարցը լուսաբանելու համար։ Թէ այդ հարցով զբաղվող մեր աշխատակիցներին, եւ թէ համքարական վարչութիւններին խնդրում ենք իրանց ունեցած գրութիւնները հրատարակել. ահա ինչ պատճառով. 1) գրութիւնները հնանում են, վարչութիւնը ստիպվում է նրանց վերանորոգել. այս գործը յանձնվում է մի գրագէտ մարդու, իսկ սա աւելացնելով գրութիւնների վրա իր կարծիքը՝ աղաւաղում է սկզբնական գրութիւնները։ Բացի սրանից նրանք շատ անգամ կորչում են ու այս կերպով անհետանում են մեր հին հաստատութիւնների նշխարները եւ հետքը։ 2) Ամենքս մեզանից մահկանացու ենք, հետազօտողը կարող է մեռնել, գործը դեռ չը վերջացրած, մինչդեռ եթէ գրի անցկացրած տեղեկութիւնները մնում են, մի ուրիշ մարդ ժամանակով կը հետազօտի հարցը։ Նոյնը կարելի է ասել համքարական դրօշակների մասին. հին դրօշակները վերանորոգելիս, նկարիչները նրանց ենթարկում են փոփոխութեան։ Որպէս զի նրանցում արտայայտված նշանները եւ գաղափարները չանհետանան, մենք մեծ պատրաստակամութեամբ նրանց կաւելացնենք մեր աշխատանքի վերջում։ Միայն թող համքարական վարչութիւնները մեզ ուղարկեն նրանց նկարները։

Նիւթ ժողովելու ժամանակ եւ «այլն» բառը չը պէտք է գործ ածվի. ժողովողներին խնդրում ենք որքան կարելի է մանրամասնաբար նկարագրել համքարութիւնների ծ է ս ե ր ը, նշանակել ծէսերի եւ տօների օ ր ե ր ը, նրանց վարչութեան իրաւունքները, դ ա տ ա ս տ ա ն ը, դատավարութեան ե ղ ա ն ա կ ը, համքարական ներքին ադաթները, ամեն արհեստի առանձին մասերը կամ ճիւղերը եւ արհեստների գրութիւնը։ Այս վերջին նիւթերը հարկաւոր են արհեստի եղանակը, զարգացման աստիճանը եւ արհեստաւոր դասակարգի մտաւոր (?) գրութիւնը որոշելու համար։

Մենք որքան կախված է մեր միջոցներից չենք խնայի դրամական վարձատրութիւն. եթէ ժողովողները ունեն առանձին պայման, թող դիմեն մեզ։ Այդ հարցի մասին գրողներին խնդրեմ, իրանց անունը ամբողջութեամբ ստորագրեն ու մեզ յայտնեն իրանց հասցէները. մենք կամենում ենք ուղարկել ամեն հետազօտողի մեր բոլոր աշխատանքներից մի մի օրինակ։

Մեզ համար հետաքրքիր են նիւթեր հ ա յ ո ց, վ ր ա ց, պ ա ր ս ի ց ե ւ թ ա ճ կ ա ց համքարութիւնների մասին. գիտութեան տաճարում չը կան ոչ «փարիսեցիք» ե ոչ «մաղուկեցիք». այնտեղ կայ միայն ճշմարտութիւն, իսկ ճշմարտութեան առաջ բոլորը հաւասար են։

Մեր հասցէն է, Казань, Правленіе Университета.

Սօլօմոն Եղիազարեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 5 նոյեմբերի

«Արձագանքի» 32 №-ում, լուրերի շարքում տպված էր, որ ես տալիս եմ հրաժարական թողնում եմ Ներսիսեան դպրոցի տեսչի պաշտօնը. կարծում եմ, որ վերոյիշեալ շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը կարող էր նախ հաւաստի աղբիւրներից տեղեկանալ եւ ապա հրատարակել գիտութիւն հասարակութեան այս կամ այն լուրը, չէ որ թերթի խմբագիրն է Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձու՝ իսկ աշխատակիցներից մէկը—ուսուցիչ։ Բայց ինչ հարկ կայ ճշդելու, քանի որ այդպիսի մի լուր տարածելն հասարակութեան մէջ նպաստաւոր է «Արձագանքի» մի քանի գործիչների շահերին... որպէս եւ ձեռնտու է ասել, որ պ. Սպենդիարեան, զգալով իր անընդունակութիւնը՝ հեռանում է դպրոցից։

Իմ ծառայութեան արժանիքը Ներսիսեան դպրոցում թող գնահատէ հայ հասարակութեան ողջախոհ եւ ազնուասիրտ մասը, որն անշուշտ գիտէ սեւը սպիտակից ջոկել եւ ըստ արժանւոյն վարձատրել. նրանից եմ ես սպասում լսել այս կամ այն վճիռն իմ գործունէութեան վերաբերութեամբ եւ ոչ թէ այնպիսի գործիչներից, որոնք տոգորված են միայն շահադիտական պղտոր ձգտումներով. հետեւաբար եթէ կան անձինք, որոնք այս րոպէիս աշխատում են անազնիւ միջոցներով ինձ վնասել, դա ինձ համար մի հասկանալի երեւոյթ է, որի պատճառները եւ շարժառիթը ես կը մերկացնեմ, եթէ բարեպատեհ դէպք լինի...

Վերջացնելով երկտող նամակս հարկ եմ համարում յայտնել ի լուր հասարակութեան, որ ես ... տարով հաստատված եմ բարձրագոյն հոգա...

կից սկսածը մինչեւ 16, 17 կամ 18 տարեկան հասակը։ Ընդունելութեան հասակը կախված է արհեստի հեշտութիւնից կամ դժուարութիւնից։ Օրինակ կաշւագործութեան (դաբաղի) արհեստը պահանջում է աւելի զարգացած ֆիզիկական ոյժ. ուստի աշակերտ ընդունվում են ոչ պակաս քան 14 կամ 15 տարեկան հասակի պատանիներ։ Նմանապէս էլ դարբնութեան արհեստի մէջ ընդունվում են աշակերտ սկսած 13, 14 կամ 15 տարեկան հասակից։ Եթէ պատահում են աշակերտներ աւելի մատաղ հասակի, նրանք մի քանի տարի շարունակ բացի «փուքս փչելուց» կամ «քուրէն ածուխ քցելուց» ուրիշ աւելի ծանր աշխատանքի ձեռնամուխ չեն լինում։ Յետոյ կամաց-կամաց սկսում են մասնակցել աւելի ծանր աշխատանքի։ Ուրիշ տեսակ կանոն է ընդունված աւելի հեշտ արհեստների համար, որոնք չեն պահանջում ծանր ֆիզիկական աշխատանք։ Օրինակ դերձակութեան կամ խարազութեան արհեստին կարող են իրանց նուիրել աւելի մատաղահաս մանուկներ։ Մի եւ նոյնը կարելի է ասել մազմանների կամ գլլարների մասին։

b) Ա շ ա կ ե ր տ ո ւ թ ե ա ն ժ ա մ ա ն ա կ ա մ ի ջ ո ց ը։ Աշակերտութեան տեւողութիւնը եւ ժամանակամիջոցը կախված են նախ՝ յայտնի արհեստի համեմատական դժուարութիւնից կամ հեշտութիւնից, երկրորդ՝ սանի ընդունակութիւնից եւ աշխատասիրութիւնից։ Օրինակ «զարգարութիւնը» կամ արծաթագործութիւնը, որ ընդհանրապէս ոսկերչութիւն է անուանվում, իբրեւ վերին աստիճանի նուրբ եւ դժուար արհեստ, իր սովորելու համար պահանջում է երկար աշխատանք, քան թէ, դիցուք, կօշկակարութիւնը։ Այս պատճառով զարգար վարպետը վերցնում է աշակերտին աւելի երկար ժամանակով, քան թէ կօշկակարը։ Ցիրաւի, վարպետ դառնալու համար զարգարը պէտք է գիտենայ—արծաթը հալել, արծաթի ղալիպը (форма) շինել, ղալիպով թափած արծաթը կոկել, սնատել, դրչով դուրս բերել զանազան ծաղիկներ եւ զարդեր։ Զարգարը պէտք է գիտենայ արծաթից կամ ոսկուց նուրբ թել քաշել ֆիլօգրանի զարդերի համար։ Նա պէտք է գիտենայ թանգագին քարեր եւ ակներ որոշել, կարգով դասաւորել, որպէս զի ծաղիկը կամ զարդը դուրս գայ նուրբ եւ ճաշակով։ Այդքան նուրբ աշխատանք եւ հմտութիւն չէ պահանջում կօշկակարութիւնը։ Նմանապէս էլ մի որոշ արհեստի զանազան ճիւղեր պահանջում են զանազան տեսակ աշխատանք։ Օրինակ «կոպիտ դարբնութիւնը» կամ ինչպէս Ախալցխայումն են ասում, «ղարաղամուչութիւնը» աւելի հեշտ աշխատանք է քան թէ երկաթագործութեան միւս ճիւղերը—դանակագործութիւնը, մկրատագործութիւնը եւ այլն։

Եթէ վերառնենք աշակերտութեան ժամանակամիջոցի միջին թիւը, կը տեսնենք, որ Անգլիայում 1) եւ միջնադարեան Ֆրանսիայում 2) այդ միջին թիւը հաւասար է մինչեւ 6 տարվան։ Իսկ ամենամեծ ժամանակամիջոցը հասնում է 10 կամ 12 տարվան։ Գերմանիայում 3) տեւում էր աւելի կարճ ժամանակամիջոց։

Մեր ժողոված տեղեկութիւններից 4) երեւում է, որ Ախալցխայում եւ Թիֆլիսում ընդունված է հետեւեալ ժամանակամիջոցը աշակերտութեան եւ մի որ եւ իցէ արհեստ սովորելու համար։

1) Զ ա ր գ ա ր ն ե ր ի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տեւում է 4 մինչեւ 9 տարի Ախալցխայում։ Առաջին չորս տարին աշակերտը աշխատում է անվարձ. Թիֆլիսում 7 մինչեւ ... տարի։ Անվարձ աշխատելու ժամանակամիջոցի տեւողութիւնը կախված է աշակերտի ծնողաց եւ վարպետի փոխադարձ համաձայնութիւնից։

2) Կ օ շ կ ա կ ա ր ն ե ր ի համքարութեան մէջ Ախալցխայում ժամանակամիջոցն որոշված է 3 մինչեւ 8 տարի։ Առաջին երկու կամ երեք...

1) Neuburg, p. 79.

2) Maurer, B. II, § 286, p. 454. Otto Gierke B. I, § 38, p. 365.

3) Otto Gierke, B. I, § 38, p. 365.

4) Բարոյական պարտքս եմ համարում յայտնել խորին շնորհակալութիւն այն անձանց, որոնք ինձ օգնել են իմ հետազօտութիւնների ժամանակ։ Ախալցխայի երկու քաղաքագլուխները—նորը եւ հին ինձ մեծ օգնութիւն արեցին։ Պ. Նիկողայոս Տէր-Գրիգորեանը (նոր քաղաքագլուխը) ժողովեց ծերունի վարպետներին եւ ուստաբաշիներին, որոնք լաւ ծանօթ են համքարական կարգ ու կանոնների հետ։ Մի եւ նոյն տեսակ ինձ աջակցեց պ. Օհանջան Մութաֆեանը, որին նմանապէս յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը՝ թէ աջակցութեան եւ թէ սիրալիր ընդունելութեան համար։ Ահա այն անձանց ցուցակը, որ ինձ հաղորդեցին կարեւոր տեղեկութիւնները։ 1) Վաղեմի ուստաբաշի եւ չէյխուստասի Սահակ Կարապետեան Դատատանեան—72 տարեկան զառամեալ ծերունի։ 2) Կօշկակարների հին ուստաբաշի Խաչատուր Ջեօշմաջեան (62 տարեկան)։ 3) Ղազազների հին ուստաբաշի Խաչատուր Գօջօեան (63 տարեկան)։ 4) Զարգար Կարապետ Քելիթչեան (31 տարեկան, բայց ծանօթ հին աւանդութիւններին վարպետ)։ 5) Ղազազների հին ուստաբաշի Յարութիւն Տէր-Մարգարեան (63 տարեկան)։ 6) Ղազազների վաղեմի չէյխուստասի օգնական Մանուկ Գամբարեան (55 տարեկան)։ 7) Զարգարների հին ուստաբաշի Յակոբ Գուշակեան (55 տարեկան)։ 8) Զարգարների հին ուստաբաշի Օհաննէս Կրունկեան (60 տարեկան)։ 9) Հիւսների ուստաբաշի Ալեքս... Ֆանարչեան (65 տարեկան)։ 10) Երկրագործ Տիգրան Ֆարմանեանցը յանձնեց ինձ մի հին կանոնագրութիւն մագաղաթի վրա նօտրագիր գրած։ Կանոնագրութիւնը կազմված է 1825 թւին, դեկտեմբերի 28-ին, Կարինում։ Այս կանոնագրութիւնը իր արտաքին ձեւով շատ նման է միջնադարեան «ցէխական փաթաթաններին» (Zunftrollen)։ Երկարութեամբ մօտաւորապէս $1^{3}/_{4}$ արշին է, իսկ լայնութեամբ 7 վերշոկ։ Որքան համոզեցինք պ. Ֆարմանեանը չէ կամենում այդ թանգագին գրութիւնը ուղարկել Էջմիածնի թանգարանը. նա այժմ մեր ձեռքումն է, շուտով կուղարկենք, ինչպէս պայմանաւորվել ենք քաղաքագլուխ պ. Տէր-Գրիգորեանին, որ նա յանձնի պ. Ֆարմանեանին։

ինխանութիւնից Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ և դիտաւորութիւն չեմ ունեցել դուրս գալ դպրոցից, որպէս ձգնում են տարածել քաղաքում իմ չարակամները որոշ նպատակներով...

Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ Յովհ. Սպենդիարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր, երեքշաբթի, նոյեմբերի 6-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ Ժողովարանի դահլիճում կայանալու է մեր հայ երգչուհի օրիորդ Գենջեանի կօնցերտը, մասնակցութեամբ պ.պ. Բիէնզիի (բարիտօն), Նահապետեանի (ջութակ ածող) և Պետրոսեանի, որը կը նուագէ: Պիանօի վրա կը դաշնակցէ պ. Փուղինեան: Օրիորդ Գենջեան արդէն տուել է կօնցերտներ՝ Պեատիգորսկում, Կիսլօվօդսկում, Կօջօրում, Գանձակում, Բագուի մէջ և Երևանում: Իսկ Թիֆլիսեցիք դեռ երբեք առիթ չեն ունեցել լսել նրա գեղեցիկ կօլօրատուրային սօպրանօ ձայնը: Ահա, վերջապէս առիթ է ներկայանում և Թիֆլիսեցիներին լսել մեր հայ երգչուհու ձայնը: Համոզուած ենք մեր հասարակութեամբ, որ ճշմարիտ արժէ լսել օրիորդ Գենջեանցին: Կօնցերտի սկիզբը 8 ժամին երեկոյեան:

—

Բաթումի պօստա-հեռագրական պաշտօնեայ պ. գ. Սիմէօնեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Ցեղիս պօստ-հեռագրական կայարանապետի յանձնարարութեամբ խոնարհաբար խնդրում եմ ձեր լրագրի միջոցով յայտնել ընդհանուր գիտութեանը, որ նա դիմած է տեղիս հայ հասարակութեանը հանգուցեալ Ջարայեանցի ոչ թէ թաղման ծախսերը հոգալու, այլ նրա գերդաստանն ապահովացնելու համար: Իսկ թաղման ծախսերի համար պ. կայարանապետի հոգացողութեամբ ստացված է գանձարանից 50 րուբլի: Ապա, բայց պ. Ալագեանի ձեռքով հաւաքված 53 րուբլուց, ստացված է կ. Տէր-Յակոբեանի ձեռքով 100 րուբլի ևս»:

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Շատ տարի է, ինչ հաւաքում եմ թէ քաղաքային և թէ գիւղական ժողովրդի բերանից բոյսերի հայերէն անուններ, այսինքն՝ խոտերի, ծառերի, պտուղների, ծաղիկների և այլն: Ունեմ նաև հին և նոր տպագրութիւններից կարողութեան չափ հանած բոյսերի հայերէն անուններ, թէ ռուսերէն և թէ լատիներէն թարգմանութեամբ: Դրանով յոյս ունեմ հարուստ նիւթեր պատրաստել ապագայ բուսաբանական լիակատար բառարանի համար: Վասնորոյ խնդրում եմ այն պարոններին, որոնք կարող են և կը ցանկանան հաղորդել ինձ բոյսերի հայերէն անուններ, թէ թարգմանական բառերով և թէ առանց թարգմանութեան, դիմել ինձ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Старо-Таможенная, № 23, д. Мирзоева, В. Ротинянъ.

—

«Մշակին» երկու ամսով, այն է նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսներին գրվելու համար՝ պէտք է վճարել 2 րուբլի:

—

«Մշակի» ստորագրութիւնը բացված լինելով, յիշեցնում ենք ընթերցողներին մեր լրագրին բաժանորդ գրվելու պայմանները: Մեր լրագրի գինն է. մի տարի,—10 րուբլի, տասն և մէկ և տասն ամիս,—9 րուբլի, ինն և ութ ամիս,—8 րուբլի, եօթ ամիս, —7 րուբլի, վեց ամիս,—6 րուբլի, 5 ամիս,—5 րուբլի, չորս ամիս,—4 րուբլի, երեք ամիս,—3 րուբլի, երկու ամիս,—2 րուբլի և վերջապէս մի ամիս,—1 րուբլի:

—

Նոյեմբերի 4-ին, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում տեղի ունեցաւ առաջին կարգի ձայնաւորների ընտրութիւնը: Ընտրութեան մասնակցողների թիւը 47 էր: Առաջին կարգի ձայնաւորներ ընտրվեցան. Մ. Թամամշեան, Ի. Փիթոյեվ, Ա. Փրիդօնով, Ա. Մանթաշեան, Կ. Ալիխանեան, Ի. Ծովիանեան, Գ. Թամամշեան, Վլասենկոֆ, Ե. Րօտինեան, Ս. Խալաթօվ, Ն. Նիկօլաձէ, Դ. Սարաջեվ, իշխան Մաչաբէլի, Ս. Անանեան, Գ. Ղորղանեան, Իվանենկօ, իշխան Ջելօկաեվ, Ա. Ծուրինօվ, Գ. Տէր-Աստուրօվ, Ա. Այվազօվ, Ցխվետաձէ, Պ. Իզմայլօվ և Քարթվելօվ:

—

Մօսկվայի վաճառականները, ինչպէս գրում են այնտեղի ռուսաց լրագիրները, իրանց թոյլ են տալիս մի անհամակրելի վարմունք այն ֆրանսիական ցուցահանդէսի վերաբերմամբ, որը պէտք է կայանայ գալ տարի Մօսկվայում: Վաճառականները ցուցահանդէսի դէմ սկսել են թ ո ւ ն դ թշնամութիւն ցոյց տալ, այն կարծիքը տարածելով, թէ այդ ցուցահանդէսը վնաս պիտի տայ ռուսաց արդիւնաբերութեան: Իրանց նպատակին հասնելու համար վաճառականները աշխատում են, որ մեծ մաքս դրվի այն ապրանքների վրա, որոնք պէտք է բերվեն ցուցահանդէսի համար: Բայց, հաւանօրէն, վաճառականները իրանց այդ հակակրելի նպատակին չեն հասնի:

—

Եւրոպական լրագիրներից առնելով, Պետերբուրգի ռուսաց լրագիրները հաղորդում են հետևեալ նորութիւնը. «Բէյրութի գործակալութեանը հեռագրում են Էրզինկայից (գուցէ Երզնկայից), որ Էրզրումի նահանգապետին ուղարկված է սուլթանի կարգադրութիւնը՝ նայել բոլոր օտարերկրացիների վրա, իբրև փադիշահի հպատակների վրա: Դրա հետ միասին հրամայված է եղել բոլոր մահմէտականներին կանչել մզկիթները և յորդորել, որ նրանք քրիստոնեաների հետ վարվեն ինչպէս իրանց եղբայրների հետ: Սուլթանը յայտարարել է, թէ ոչ մի կերպ թոյլ չի տայ, որ չարունակեն քրիստոնեաներին ճնշել»:

—

Թիֆլիսի յառընկած անկիւններում, փողոցներում և խանութներում տաք-տաք պրօպագանդա է լինում: Զանազան մարդիկ նախապատրաստում են այս և այն մարդու թեկնածութիւնը քաղաքային վարչութեան համար: Իրանց թեկնածուի ընտրութիւնն աջողեցնելու համար ամեն մի խմբի անդամները գործ են դնում այնպիսի միջոցներ, որոնց միայն Թիֆլիսում կարելի է գործ դնել: Ասում են, որ հետաքրքրական գործեր են կատարվում ընտրողական պայքարի առիթով....

—

Մեզ հաղորդում են, որ Վեհափառ Կաթողիկոսը հրամանագրել է Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութեան՝ կամ պարզել, թէ որտեղ է մնացել դպրոցի հաշւի մէջ նկատած 3,000 րուբլու պակասը, և կամ լրացնել այդ պակասը՝ նոյն իսկ հոգաբարձուների հաշւով:

—

Մի մասնաւոր նամակով մեզ գրում են Վանից, որ Աղթամարի կաթողիկոսը Ա. կարգի Օսմանիէի շքանշանն է ստացել: Մեճիտիէի շքանշաններ են ստացել և մի քանի վարդապետներ:

—

Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան պ.պ. անդամները հրաւիրվում են ընկերութեան հերթական նիստի, որը կայանալու է այսօր, 6-ին նոյեմբերի, ժամը 7-ին երեկոյեան: Կը կարդացվեն հերթական գործերը, ապա Գօրբաչեվի զեկուցումը «Շերամապահութեան դրութեան մասին Կովկասում»: Թոյլ է տրվում և կողմնակի անձանց ներկայութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏԱՄԻՏՆԵՐԻ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

Այս րոպէիս բաւական մանրամասն տեղեկութիւններ են ստացված Անգլիայում կատարված քաղաքային (համայնական) ընտրութիւնների մասին: Ազատամիտները յաղթութիւն տարան Մանչէստրում, Բիւրիում, Լիվերպուլում (որը մինչև այժմ պահպանողականների գլխաւոր կենտրոններից մէկն էր համարվում), Ուատինգէմում, Բարկենհեդում, Պլիմութում, Նորվիչում, Բրիստօլում, Օկսֆորդում և Հուլլում: Ընդհանրապէս յայտնվում է որ ազատամիտները մօտ 40 տեղեր են վաստակել համայնական վարչութիւնների մէջ: Թէև քաղաքային կամ համայնական ընտրութիւններում ընտրողները մեծ մասամբ ղեկավարվում են բուն տեղական, ներքին շահերով, բայց այն էլ պէտք է խոստովանվել, որ առևտրական և արդիւնագործական մեծ կենտրոններում տեղական շահերը մեծ մասամբ երկրորդական դեր են խաղում, իսկ այդ մեծ կենտրոններում ընտրողները նոյն իսկ քաղաքային ընտրութիւններում ղեկավարվում են գլխաւորապէս քաղաքական հարցերով:

Անգլիական հասարակաց կարծիքի մէջ կատարված այդ ակնյայտնի յեղափոխութիւնը չէր կարող վրիպել և այնպիսի փորձված մարդու աչքերից, ինչպէս է մարկիզ Հարտինգտօն, հերձուածող-ազատամիտների հռչակաւոր պարագլուխը: Մարկիզը Էդինբուրգում նորերումս արտասանած իր քաղաքական ճառի մէջ խոստովանվում է, որ հասել է րոպէն, երբ պահպանողականները ստիպված կը լինեն զիջումներ անել, ստիպված կը լինեն քաղաքական բեմից անգամ իջնել: Հասաւ րոպէն, ասեց Հարտինգտօն, երբ Անգլիան պէտք է հրաժարվի ճնշման և հալածանքի քաղաքականութիւնից: Ապա Հարտինգտօն խօսեց Իրլանդիային ինքնավարութիւն շնորհելու անհրաժեշտութեան մասին և աւելացրեց որ լօրդ Սօլսբըրի անկարող կը լինի իրագործել այդ ռեֆօրմները:

Իր ճառի մէջ արտայայտած գաղափարներում, մանաւանդ իրլանդական ինքնավարութեան մասին, մարկիզ Հարտինգտօն գրեթէ չէր տարբերվում Գլադստօնի գաղափարներից, չը նայելով որ մի ժամանակ նա հեռացաւ Գլադստօնի կուսակցութիւնից և մի առանձին հերձուած կազմեց: Իսկ այժմ, հասարակաց կարծիքի մէջ առաջ եկած յեղափոխութեան և ազատամիտ կուսակցութեան մօտալուտ յաղթութեան պատճառով՝ ազատամիտ հերձուածողների պարագլուխն էլ խոնարհվում է ժամանակի պահանջման և ազատամիտ ուղղութեան զօրեղ հոսանքի առջև:

Շատ ժամանակ չի անցնի և այդ հոսանքի առջև կը խոնարհվեն թէ ամբողջ Անգլիան, և թէ մի քանի եւրոպական պետութիւններ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Գերմանական մի քանի լրագիրներ խօսելով պաստոր Շտեկէր պալատական քարոզչի պաշտօնից հեռանալու մասին, յայտնում են որ այդ փաստը ցոյց է տալիս, որ Վիլհէլմ կայսրը վճռել է հերթական հարցերում ազատամիտ ուղղութեան հետևել:

—Բէլգրադից գրում են, որ իբրև թէ սկուպշչինան թոյլ է տալիս Նատալիա թագուհուն կիրակի օրերը տեսնվել իր որդու՝ մանուկ թագաւորի հետ, որ մինչև այժմ արգելված էր:

—Միլանից հեռագրում են, որ Իտալիա գալով գերմանական կանցլէր Կապրիվի Վիլհէլմ կայսրի կողմից նամակ է բերել Ումբերտօ թագաւորին: Ինչպէս յայտնի է, դիպլօմատիական լեզուով դա խիստ բարեկամութիւն կը նշանակէ:

—Աթէնքից հեռագրում են, որ իբր թէ Կ. Պօլսի յունաց պատրիարքը մտադիր է հրաւիրել տիեզերական ժողով, ներկայումս ծագած տարաձայնութիւնների մասին մի վճիռ կայացնելու համար:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՀԱԳԱ, 3 Նոյեմբերի: Էմմա թագուհին նշանակվեց խնամակալուհի:

ԱԹԷՆՔ, 3 Նոյեմբերի: Երէկ պալատի մէջ ճաշ տրվեց ի պատիւ թագաժառանգ ցեսարեվիչի, որին հրաւիրված էին ռուսաց միսսիայի անդամները, ծովապետ Բօսարգեն, ռուսաց նաւերի հրամանատարը: Այստեղ սաստիկ փոթորիկ է անում, ուստի թագաժառանգ ցեսարեվիչը դուրս

—

տարին աշակերտն աշխատում է անվարձ, նրանից յետոյ վարձով: Թիֆլիսում մինչև 5 տարի, որից երկու տարին սովորաբար անվարձ է, իսկ երեք տարին վարձով:

3) Դ ա ղ ա ղ ն ե ր ի կամ մետաքսագործների համքարութեան մէջ Ախալցխայում ընդունված է 3 տարի ձրի, իսկ երկու տարի վարձով. իսկ Թիֆլիսում մանուկ աշակերտների համար 7 մինչև 9 տարի, իսկ չափահասներին ոչ աւելի քան 5 տարի:

4) Դ ա ր բ ի ն ն ե ր ի համքարութեան մէջ Ախալցխայում աշակերտութիւնը տևում է 6 մինչև 10 տարի. իսկ Թիֆլիսում՝ եթէ աշակերտը ընկնում է ուսումը աւելի չափահաս հասակում, 4 մինչև 6 տարի:

5) Դ ա բ ա ղ ն ե ր ի կամ կաշեգործութեան համքարութեան մէջ Ախալցխայում աշակերտութիւնը տևում է 3 մինչև 5 տարի, իսկ Թիֆլիսում 4 մինչև 6 տարի: Աշակերտ ընդունվում են սովորաբար ոչ պակաս 15 տարեկան հասակից:

6) Դ ո ւ լ գ ա ր ն ե ր ի կամ հիւսների համքարութեան մէջ Ախալցխայում և Թիֆլիսում աշակերտութիւնը տևում է 4 մինչև 6 կամ ամենաշատը 7 տարի:

7) Դ ե ր ձ ա կ ն ե ր ի (ասիական) համքարութեան մէջ ընդունված է՝ Ախալցխայում 4 մինչև 6 տարի. իսկ Թիֆլիսում 4 կամ 5 տարի:

8) Պ ղ ն ձ ա գ ո ր ծ ն ե ր ի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը շարունակվում է Ախալցխայում 4 մինչև 7 տարի, իսկ Թիֆլիսում 5 մինչև 7 տարի:

9) Ք ա ր տ ա շ ն ե ր ի և կալատօզների մէջ Թիֆլիսում աշակերտութիւնը տևում է 6 մինչև 8 տարի: Ախալցխայի մասին մոռացմամբ այս մասին տեղեկութիւն չեմ ժողովել:

10) Գ տ ա կ ա կ ա ր ն ե ր ի համքարութեան մէջ Ախալցխայում ընդունված է 4 մինչև 6 կամ 7 տարվայ, իսկ Թիֆլիսում 7 մինչև 10 տարվան աշակերտութիւն:

11) Ս ա ռ ա ջ ն ե ր ի կամ թամքակարերի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 6 մինչև 8 տարի, իսկ Թիֆլիսում 6, 7 մինչև 9, 10 տարի:

12) Մ ո մ ա թ ա փ ն ե ր ի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը շարունակվում է Ախալցխայում 3 մինչև 5 տարի, իսկ Թիֆլիսում 4 մինչև 6 տարի:

13) Տ ա խ տ ա կ ա գ ո ր ծ ն ե ր ի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տևում է 3 մինչև 5 տարի: (Ախալցխայի տախտակագործների մասին տեղեկութիւն չունենք):

14) Բ ր ո ւ տ ն ե ր ի կամ ամանագործների համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տևում է Թիֆլիսում 5 մինչև 8 կամ ամենաշատը 10 տարի, իսկ Ախալցխայում 4 մինչև 7 տարի:

15) Ք ո ւ ր ք չ ի ն ե ր ի կամ մուշտակագործների համքարութեան մէջ աշակերտութեան ժամանակամիջոցը տևում է Ախալցխայում 4 մինչև 6 տարի, իսկ Թիֆլիսում 4 մինչև 7 տարի:

16) Թ ո ք մ ա չ ի ն ե ր ի համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 5 մինչև 7 տարի, իսկ Թիֆլիսում 5 մինչև 8 տարի:

17) Դ ա լ ա չ ի ն ե ր ի կամ աման կլէկողների համքարութեան մէջ աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 3 մինչև 5 տարի, իսկ Թիֆլիսում 4 մինչև 6 տարի:

18) Զ ւ ն գ ա ր ն ե ր ի կամ զ ի ն ա գ ո ր ծ ն ե ր ի համքարութեան աղաթներով աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 5 մինչև 7 տարի, իսկ Թիֆլիսում 5 մինչև 8 տարի:

19) Դ ա ն ա կ ա գ ո ր ծ ն ե ր ի կամ փուշախչի համքարների աղաթներով աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 4 մինչև 6 տարի, իսկ Թիֆլիսում 4 մինչև 6 կամ 7 տարի:

20) Մ ե տ ա ք ս ե ա յ զ ա ր դ ա գ ո ր ծ ն ե ր ի համքարների կանոններով աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 4 մինչև 7 տարի, իսկ Թիֆլիսում՝ 4 մինչև 7 կամ 8 տարի:

21) Ս ա փ ր ի չ ն ե ր ի կամ դ ա լ լ ա ք ն ե ր ի համքարութեան աղաթներով՝ աշակերտութիւնը տևում է Ախալցխայում 3 մինչև 5 տարի (ամենաշատը), իսկ Թիֆլիսում 3 մինչև 5 կամ 6 տարի (ամենաշատը):

22) Ն ա խ չ ք ա ր ն ե ր ի համքարական կանոններով աշակերտութիւնը տևում է Թիֆլիսում 3 մինչև 5 կամ 6 տարի: Ախալցխայի մասին տեղեկութիւն չունենք:

23) Գ զ ր ա ր ն ե ր ի համքարութեան կանոններով Թիֆլիսում աշակերտութիւնը տևում է 3 մինչև 5 տարի:

24) Կ ո ւ պ ր ա չ ի ն ե ր ի համքարութեան կանոնով աշակերտութիւնը տևում է 2 մինչև 4 տարի:

25) Բ օ ե ա խ չ ի ն ե ր ի կամ ներկարարների համքարութեան կանոնով աշակերտութեան ժամանակամիջոցը տևում է 3 մինչև 5 տարի Ախալցխայում և նոյնքան Թիֆլիսում:

Մեր նկարագրած ցուցակից երևում է՝ որ Թիֆլիսում ժամանակամիջոցը աւելի երկարատև է, քան Ախալցխայում: Մեր կարծիքով այս երևոյթը կախումն ունի հետևեալ հանգամանքներից. Թիֆլիսում ապրուստի միջոցները աւելի թանգ են, քան Ախալցխայում. վարպետը աշակերտին պահելով և կերակրելով, աշխատում է նրա մնալու ժամանակամիջոցը աւելի երկարացնել, որպէս զի մի կերպով իր կրած ծախսերը ծածկվեն աշակերտի ձրի կամ թէև վարձով, գոնէ համեմատաբար արժան աշխատանքով:

(Կը շարունակվի)

չէ գնում. երեկոյեանները Նորին Բարձրութիւնը թատրոն է գնում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 նոյեմբերի։ Մինիստրական մասնաժողովին ներկայացրած է մի նախագիծ, որը վերաբերում է գանձարանի հաշւով Սեվաստոպօլի գծի Ջանկի կայարանից մինչև Թէոդոսիա երկաթուղի անցկացնելուն։—«Бирж. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ Անգլիայում եղած դրամական ճգնաժամի պատճառով, հաւանօրէն անգլիական բանկին կօգնէ, բացի ֆրանսիական բանկից, նոյնպէս և մեր պետական բանկը $1^1/_2$ միլիօն ֆունտ ստերլինգ փոխատւութեամբ։

ԱԹԷՆՔ, 4 նոյեմբերի։ Պալատում եղած պարահանդէսը չքեղ էր. ներկայ էին՝ բոլոր մինիստրները, դեսպանները և ռուսաց ու ֆրանսիական նաւատորմի օֆիցէրները։ Թագաժառանգ ցեսարեվիչը բացեց պարահանդէսը, մասնակցելով առաջին կադրիլին՝ թագուհու հետ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

Նոյեմբերի 2-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	81 ր.	25 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . . .	39 »	85 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	32 »	25 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	58 »
Մաքսային կուպօններ — . . .	131 »	50 »
Արծաթ — — — . . .	1	10 »

Բորսային դիսկօնտներ — . . .	5 և	$6^1/_2$%»
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջանի.	102 »	75 »
— — — — 2-րդ —	101 »	62 »
— — — — 3-րդ —	101 »	50 »
— — — — 4-րդ —	102 »	— »
— — — — 5-րդ —	101 »	37 »
— — — — 6-րդ —	101 »	37 »
6% ոսկեայ փոխառութիւն	142 »	50 »
4% ոսկեայ ռէնտա	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	102 »	50 »
— — — — 2-րդ —	102 »	12 »
— — — — 3-րդ —	104 »	25 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	234 »	— »
— — երկրորդ —	213 »	— »
— — երրորդ ազն. կալ. բ.	210 »	50 »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	102 »	25 »
$5^1/_2$% ռէնտա	104 »	— »
4% ներքին փոխառութիւն	88 »	25 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	100 »	50 »
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	104 »	50 »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	133 »	— »
— — — թղթադ.	94 »	87 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիները. .	97 »	62 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	96 »	25 »
Օդէսայի — — .	97 »	25 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Сегодня, 6 ноября

въ Тифлисскомъ Собраніи,

КОНЦЕРТЪ

Г-жи ГЕНЖЯНЪ

Начало въ 8 часовъ вечера.

1—1

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ ТОВАРИЩЕСТВО МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутліортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н/Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

38—100 (և. շ.)

ԷԺԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

(Միքայէլեան կամուրջ, № 52)

ՏՐՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐ։ Ամսվան վճարը 20 և 10 կոպէկ։ Բաց է առաւօտեան $9^1/_2$—2 ժամը, և երեկոյեան 4—7 ժամը։ Իսկ կիրակի օրերը $9^1/_2$—12 ժամը

9—10

Открыта подписка на 1891 годъ

НА ЖУРНАЛЪ

„МЕДИЦИНСКАЯ БЕСѢДА“

Подъ редакціею А. Х. САБИНИНА.

ГОДЪ V-й.

„Медицинская Бесѣда“ имѣетъ цѣлью знакомить общество, черезъ посредство общедоступныхъ статей, съ современнымъ направленіемъ врачебной науки и съ желательною постановкою врачебнаго дѣла. Земскіе санитарно-медицинскіе вопросы, статьи по общественной и частной гигіенѣ, статьи по различнымъ отраслямъ врачебной науки, школьная гигиіна, аптечное дѣло, статьи по различнымъ отраслямъ естествознанія, врачебныя замѣтки и хроника, библіографическій отдѣлъ, историческія свѣдѣнія и замѣтки —вотъ основная часть программы журнала. „Медицинская Бесѣда“, имѣя обширную, разностороннюю программу, будетъ служить, какъ и въ прошлыхъ годахъ, въ одинаковой степени интересамъ врачей и публики.

„Медицинская Бесѣда“ выходитъ два раза въ мѣсяцъ.

Цѣна за годъ пять рублей. Фельдшера, фельдшерицы, акушерки и сельскіе учителя платятъ 3 руб. въ годъ съ доставкой и пересылкой.

Подписка принимается: въ Воронежѣ, въ конторѣ журнала (Воскресенская д. Черемесиновой) и въ книжномъ магазинѣ В. В. Юркевича (Больш. Двор. ул., домъ Адлеръ), въ С. Петербургѣ: въ книжномъ магазинѣ К. Л. Риккера (Невскій, № 14), въ Медико-Хирургическомъ магазинѣ Н. П. Петрова (Выборгская сторона, Нижегор., № 17); въ Москвѣ: въ книжномъ магазинѣ А. А. Карцева (Фуркасовскій переул., д. Обидиной) и въ конторѣ Н. Печковской (Петровскія линіи).

1—3

Լոյս տեսաւ

„ԹՕՓԱԼ“

Պատկեր Թիւրքահայերի կեանքից, գրեց Վ. Փափազեան։ Գինն է 5 կոպէկ։ Ծախւում է միայն „Աղբիւրի“ խմբագրութեան գրասենեակում։

3—5

ЕЖЕДНЕВНО БЕЛЛЕТРИСТИЧЕСКІЕ ФЕЛЬЕТОНЫ.

Изданія годъ девятый

„НОВОСТИ ДНЯ“

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА

СЪ ПОРТРЕТАМИ ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ И ОБЩЕСТВЕННЫХЪ ДѢЯТЕЛЕЙ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА

1г8о9дъ1

Развитіе газеты «Нов. Дня» всегда шло рука объ руку съ возрастающимъ успѣхомъ газеты. За послѣднее время въ этомъ смыслѣ сдѣлано весьма много. Размѣръ газеты значительно увеличенъ противъ прежняго, причемъ подписная цѣна осталась безъ измѣненія. Въ общемъ, всесторонняя полнота содержанія и богатство беллетристическаго матеріала, помѣщаемаго въ «Новостяхъ Дня», дѣлаютъ газету одинаково интересной, какъ для столичныхъ, такъ и для провинціальныхъ читателей. Въ настоящее время редакція, кромѣ того, озаботилась приглашеніемъ спеціальныхъ корреспондентовъ въ Петербургѣ и въ большинствѣ провинціальныхъ городовъ, съ цѣлью дать читателямъ своевременныя и полныя свѣдѣнія о важнѣйшихъ фактахъ законодательной хроники и общественной жизни. Съ этою же цѣлью редакція, въ дополненіе къ телеграммамъ «Сѣвернаго телеграфн. агентства», ввела отдѣлъ собственныхъ телеграфныхъ сообщеній.

За истекшее время помѣщено множество портретовъ Высочайшихъ Особъ, государственныхъ и общественныхъ дѣятелей, писателей, композиторовъ и музыкантовъ, ученыхъ, артистовъ и проч.

Между прочимъ, изъ беллетристическихъ произведеній помѣщены были слѣдующіе романы, повѣсти и разсказы:

«Драма на охотѣ» А. П. Чехонте. «Никифоръ Геркулесовъ и Вѣрный способъ», очерки П. М. Невѣжина. «Безприданница и Дама самъ-третей», романъ С. В. Голицына. «Въ лунную ночь» этюдъ И. Н. Ге. «Первый урокъ», повѣсть Ив. Н. Лодыженскаго. «На литературныхъ хлѣбахъ», очеркъ Вл. Ив. Немировича-Данченко. «Отецъ», ром. К. В. Назарьевой. «Въ заголдованномъ кругѣ», повѣсть Е. О. Дубровиной. «Ирина Калугина», романъ А. И. Лемана и мн. другихъ. Изъ переводныхъ: «Сафо», романъ Альфонса Доде. «Прелести жизни». романъ Эмиля Зола. «Фальшивый монетчикъ», пов. А. Дюма. «Изъ окна въ окно», новелла Захеръ-Мазоха. «Дѣло Греллу», романъ Поля Бурже и мн. друг.

Въ 1891 году также будетъ помѣщено нѣсколько боллетристическихъ произведеній извѣстныхъ писателей.

Къ свѣдѣнію публикующихъ; «НОВОСТИ ДНЯ» печатаются въ большомъ количествѣ экземпл., при чемъ кругъ читателей постепенно расширяется. Публикація, которая вообще есть двигатель торговли, вполнѣ достигаетъ, такимъ образомъ, своей цѣли, такъ какъ останавливаетъ на себя вниманіе большаго контингента читателей изъ различныхъ общественныхъ слоевъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА НА 1891 Г.

На	12 м.	11 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.	3 м.	2 м.	1 м.
	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.
Съ дост. въ Москвѣ .	8 —	7 50	7 —	6 50	6 —	5 50	5 —	4 50	3 70	2 90	1 90	1 —
Съ перес. въ города .	9 —	8 50	8 —	7 —	6 50	6 —	5 50	5 —	4 —	3 —	2 —	1 —
Съ перес. за границу .	13 —	12 90	12 —	10 90	9 70	8 80	7 90	6 70	5 60	4 70	3 —	1 60

Объявленія.—25 к. за строку на первой страницѣ и 12 к. на послѣдней; стороннія соощенія въ концѣ текста газеты—50 коп. за строку.

Для иногородныхъ годовыхъ подписчиковъ допускается разсрочка.

по 3 руб.

въ три взноса: первый—при подпискѣ, второй взносъ—къ 1 апрѣля и послѣдній —къ 1 іюля.

Адресъ: Москва, Мясницкая, д. Сытова, контора газ. «Новости Дня».

2—3

Ред.-изд. А. Я. Липскеровъ.

Дозволено цензурою, Тифлисъ 5 Ноября 1890 г. Типографія Канцеляріи Главноначальств. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.